

Řízení o odvolání

Samotný fakt, že lhůtu k odůvodnění odvolání stanoví zákon, který také připouští odmítnutí nezdůvodněného odvolání, nelze interpretovat u státního zástupce tak, že jen u něj, jakožto jedné z osob „kvalifikovaných“, tzn. znalých práva, jde o lhůtu propadnou, a že proto se na něj nevztahuje pravidlo plynoucí z judikatury, podle kterého „má-li odvolací soud v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jímž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, i když se tak stalo po uplynutí podle § 251 odst. 1 tr. ř. stanovené lhůty pěti dnů, nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř.“.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 88/2017, ze dne 23.2.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání nejvyššího státního zástupce podaném v neprospěch obviněného J. V. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2016, sp. zn. 2 To 98/2016, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci pod sp. zn. 57 T 19/2015, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2016, sp. zn. 2 To 98/2016. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Vrchnímu soudu Praze přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

I. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 3. 8. 2016, sp. zn. 57 T 19/2015, byl obviněný J. V. zproštěn obžaloby podle § 226 písm. a) tr. ř., neboť nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byl stíhán, který spočíval v tom, že v přesně nezjištěné době od 29. 12. 2014 do 2. 1. 2015 v L. - R. v bytě svého trvalého bydliště na adrese U M., pod záminkou hry na doktora, přiměl svoji biologickou vnučku, poškozenou nezletilou, které v té době byly čtyři roky, aby mu masturbovala pohlavní úd, prsty ji osahával na genitáliích přes i pod oblečením, poškozená se ústy dotýkala jeho pohlavního údu, kdy si namazal penis medem a ona mu jej olizovala, přičemž poškozená se jednání ze strany obviněného nebránila, neboť nechápala smysl jeho počínání a nebyla schopna vzhledem ke svému nízkému věku nastalou situaci vyhodnotit ve všech souvislostech, neuměla na ni účinněji reagovat,

jímž měl spáchat zločin znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 2, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku.

2. Odvolací soud usnesením ze dne 10. 10. 2016, sp. zn. 2 To 98/2016, odvolání státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl.

II. Dovolání nejvyššího státního zástupce a vyjádření k němu

3. Proti tomuto usnesení soudu druhého stupně podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. dovolání, protože pro odmítnutí odvolání

státního zástupce podle § 253 odst. 3 tr. ř. nebyly splněny podmínky. Odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci podal proti rozsudku soudu prvního stupně ihned do protokolu dne 3. 8. 2016, písemné vyhotovení obdržel dne 30. 8. 2016, dne 19. 9. 2016 obdržel výzvu předsedy senátu soudu prvního stupně k odstranění vad s poučením, o tom, že pokud nebudou vady do 5 dnů od doručení výzvy odvolání řádně odůvodněno, bude odmítnuto. Jeho odůvodnění bylo státním zástupcem soudu druhého stupně doručeno dne 29. 9. 2016. Odvolací soud napadeným usnesením ze dne 10. 10. 2016 odvolání odmítl s tím, že nebylo odůvodněno ve lhůtě, která skončila dne 26. 9. 2016.

4. Nejvyšší státní zástupce považoval za nesprávný názor odvolacího soudu, že státní zástupce jako kvalifikovaný odvolatel vzal řádně na vědomí důsledek propadné lhůty vyplývající z ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř., a proto ji nebylo možné prodlužovat, když státnímu zástupci jako kvalifikované osobě nic nebránilo odvolání včas odůvodnit. Neztotožnil se ani s tím, že ustanovení § 251 odst. 2 tr. ř. chrání nekvalifikované odvolatele, kdežto § 251 odst. 1 tr. ř. je určen pro kvalifikovaného odvolatele, a podle něj stanovená lhůta je u nich lhůtou propadnou. Nejvyšší státní zástupce sice přisvědčil Vrchnímu soudu v Praze, že názor na povahu uvedené lhůty stanovené podle § 251 odst. 1 tr. ř. není v odborné literatuře ani judikatuře zcela jednotný, avšak považoval za převládající, že se jedná o lhůtu pořádkovou, přičemž relevantní literatura a judikatura ani v tomto ohledu mezi odvolateli „kvalifikovanými“ a „nekvalifikovanými“ nerozlišuje, což je s ohledem na konstrukci § 251 odst. 1 tr. ř. logické. S odkazem na Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3008 – 3009, zdůraznil tam vyslovený názor „... že lhůta pěti dnů stanovená předsedou senátu soudu prvního stupně k odstranění vad obsahových náležitostí odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. není propadná, proto uvedené vady lze odstranit i po jejím uplynutí. Má-li odvolací soud v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jímž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, i když se tak stalo po uplynutí stanovené lhůty pěti dnů, nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř.“ Kromě toho obdobné názory obsahuje i judikatura, např. náleží Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04 (uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod pořadovým číslem č. 149/2005), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2004, sp. zn. 7 Tdo 347/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1063/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 754/2011 (uveřejněné pod č. 56/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2012, sp. zn. 7 Tdo 158/2012. Ze všech uvedených pramenů tak vyplývá, že § 251 odst. 1 tr. ř. není lhůtou propadnou.

5. Na základě těchto názorů nejvyšší státní zástupce považoval za rozhodné, že když má odvolací soud v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jímž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř. ani za situace, že se tak stalo po uplynutí stanovené lhůty pěti dnů, a není v takovém případě ani určující, zda jde o kvalifikovaného nebo nekvalifikovaného odvolatele.

6. S ohledem na tento názor měl odvolatel v posuzované věci za to, že pokud bylo doplnění odvolání krajskému soudu doručeno dne 29. 9. 2016 a vrchní soud je obdržel dne 6. 10. 2016, nemohl o tomto odvolání dne 10. 10. 2016 rozhodnout odmítnutím podle § 253 odst. 3 tr. ř., protože odůvodnění odvolání již měl k dispozici. V takovém případě odvolacímu soudu nic nebránilo je věcně ve smyslu 254 tr. ř. projednat. Pokud však vrchní soud odvolání, byť doplněné až po uplynutí lhůty stanovené podle § 251 odst. 1 tr. ř. odmítl s odkazem na § 253 odst. 3 tr. ř., postupoval v rozporu s uvedenou soudní praxí a své rozhodnutí zatížil vadou zakládající důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

7. Závěrem dovolání nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání [§

265r odst. 1 písm. b) tr. ř.], podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2016, sp. zn. 2 To 98/2016, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. aby přikázal Vrchnímu soudu v Praze věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

8. Podané dovolání bylo zasláno obviněnému a jeho obhájci k vyjádření v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud však z jejich strany do okamžiku konání neveřejného zasedání vyjádření k dovolání neobdržel.

III. Přípustnost a důvodnost dovolání

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

10. Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., o něž nejvyšší státní zástupce dovolání opřel, je možné dovolání podat, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž by byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

11. Zákonem vymezená možnost uplatnit uvedený důvod dovolání sestává ze tří alternativ, a to buď že byl opravný prostředek zamítnut z tzv. formálních důvodů podle § 148 odst. 1 písm. a), b) tr. ř. nebo podle § 253 odst. 1 tr. ř., přestože nebyly splněny procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí, nebo bylo-li odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. ř., anebo pokud byl řádný opravný prostředek zamítnut z jakýchkoliv jiných důvodů, než jsou první dvě zmíněné varianty, ale řízení předcházející napadenému rozhodnutí je zatíženo vadami, které jsou ostatními dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. (přiměřeně srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3174 - 3175).

12. Podle textu podaného dovolání, v němž nejvyšší státní zástupce vytýkal, že odvolací soud nesprávně jeho odvolání bez meritorního přezkoumání (podle § 254 odst. 1 tr. ř.) odmítl proto, že shledal pro takový postup podmínky podle § 253 odst. 3 tr. ř., byl označený důvod uplatněn v té alternativě, která předpokládá nesprávnost postupu odvolacího soudu, jenž odmítl odvolání z formálních důvodů proto, že nespĺňovalo obsahové náležitosti, ač pro takový postup nebyly splněny procesní podmínky stanovené zákonem. S ohledem na takto uplatněné výhrady Nejvyšší soud považoval označený dovolací důvod za naplněný, a protože neshledal důvod k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž bylo podáno dovolání v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející.

13. Nejvyšší soud z připojeného spisu sp. zn. 57 T 19/2015 Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci posoudil průběh řízení rozhodný pro přezkoumání napadeného usnesení a zjistil, že rozsudek soudu prvního stupně byl vyhlášen při hlavním líčení dne 3. 8. 2016 a podle protokolu o něm sepsaném (č. l. 276 až 282) přítomný státní zástupce proti rozsudku podal odvolání. Krajskému státnímu zastupitelství v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci bylo písemné vyhotovení tohoto rozsudku doručeno dne 30. 8. 2016 (č. l. 295) a dne 19. 9. 2016 mu byla doručena „Výzva k odstranění vad odvolání“, v níž předseda senátu soudu prvního stupně vyzval podle § 251 odst. 1 tr. ř. dozorující státní zástupkyni, aby ve lhůtě pěti dnů, od obdržení výzvy odstranila vady podaného odvolání, aby bylo odůvodněno a bylo z něj patrné, jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení,

kteřé rozsudku předcházelo, a dále v této výzvě státní zástupkyni upozornil, že v případě neodstranění vad podaného odvolání ve stanovené lhůtě, bude odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnuto (č. l. 296). Na tuto výzvu reagovala státní zástupkyně podáním ze dne 23. 9. 2016, které bylo téhož dne osobně podáno na krajský soud, v němž soudu vysvětlila, že měla ve dnech 12. – 19., 21 – 22. 9. 2016 řádnou dovolenou a nestihla podané odvolání písemně odůvodnit, přičemž dále uvedla, že odůvodněné odvolání bude soudu doručeno nejpozději do dne 30. 9. 2016 (č. l. 297). Předseda senátu krajského soudu však dne 27. 9. 2016 (č. l. 298) předložil věc k rozhodnutí o odvolání Vrchnímu soudu v Praze, jemuž byl spis s odvoláním doručen 30. 9. 2016. Přitom soud prvního stupně obdržel odůvodnění odvolání státní zástupkyně dne 29. 9. 2016 (č. l. 299 až 301) a odvolacímu soudu bylo doručeno dne 6. 10. 2016 (č. l. 301). Jak vyplývá z protokolu o neveřejném zasedání Vrchního soudu v Praze (č. l. 302) předseda senátu tohoto odvolacího soudu odvolání projednal dne 10. 10. 2016 a přestože měl odůvodnění odvolání k dispozici podle § 253 odst. 3 tr. ř. je pro nesplnění náležitostí obsahu odvolání odmítl (č. l. 304 až 306).

14. V odůvodnění přezkoumávaného usnesení vysvětlil, že důvodem tohoto postupu bylo, že k nápravě nedostatku odůvodnění odvolání státním zástupcem došlo až po uplynutí pětidenní lhůty stanovené předsedou senátu soudu prvního stupně podle § 251 odst. 1 tr. ř., neboť tato uplynula dnem 26. 9. 2016, kdežto odůvodnění odvolání bylo soudu doručeno až dne 29. 9. 2016. Vycházel ze smyslu § 251 odst. 1 tr. ř., z něhož plyne, že státní zástupce nemůže svým přípisem jakkoli jednostranně prodlužovat lhůtu k doručení odůvodnění odvolání. Tento závěr opřel o nejednotný náhled soudní praxe na povahu pětidenní lhůty stanovené v § 251 odst. 1 tr. ř., byť s vědomím toho, že soudní judikatura dovodila (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007), že není propadná a lze ji odstranit i po jejím uplynutí. Přesto však má odvolací soud za to, že v této srovnávané věci, se jednalo o nekvalifikovaného odvolatele, a proto v ní byla řešená situace odlišná od přezkoumávané věci, v níž je odvolatelem státní zástupce. Poukázal v té souvislosti i na obsah nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04 (uverejňený ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod pořadovým číslem č. 149/2005), v němž se Ústavní soud zabýval ustanovením § 249 odst. 1 tr. ř. a možnostmi odvolatele jako osoby nekvalifikované, a to ve spojení s faktickým obsahem podání advokáta. Jestliže však je v projednávané věci odvolatelem státní zástupce, jde o kvalifikovanou osobu, které nic nebránilo odůvodnit odvolání v době od doručení rozsudku, tedy a v době mimo deklarovanou dobu čerpání řádné dovolené, kdy měl dostatek času odvolání s odůvodněním řádně podat. Pokud tak neučinil, vzal tím na vědomí možné důsledky vyplývající z § 249 odst. 1 tr. ř. a § 253 odst. 3 tr. ř., když i poučení ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. směřuje právě proti kvalifikovaným odvolatelům a zákonodárce tak činí rozdíly oproti stavu, který je upraven v § 253 odst. 2 tr. ř., jenž chrání nekvalifikované odvolatele. Ve vztahu ke kvalifikovaným odvolatelům tak odvolací soud chápal lhůtu stanovenou v § 251 odst. 1 tr. ř. jako lhůtu propadnou, zatímco lhůtu v § 251 odst. 2 tr. ř. jako lhůtu pořádkovou. Pokud sám státní orgán nedodrží zákonem stanovenou lhůtu k podání bezvadného opravného prostředku, měla by být obviněnému zachována procesní jistota vyjádřená v § 251 odst. 1 tr. ř., že nastanou zákonem jasně dané procesní důsledky.

IV. Posouzení Nejvyšším soudem

15. V projednávané věci je zásadním problémem to, zda je nutné vždy, v případě státním zástupcem podaného odvolání, které nestihl odůvodnit v zákonné lhůtě stanovené podle § 248 odst. 1 tr. ř. ani v pětidenní lhůtě podle § 251 odst. 1 tr. ř., avšak učinil tak před tím, než odvolací soud o odvolání rozhodoval a měl toto odůvodnění k dispozici, postupovat podle § 253 odst. 3 tr. ř. Tento názor vyslovil, jak tvrdí odvolací soud, jenž má za to, že v naznačeném případě je postup podle § 253 odst. 3 tr. ř. nutný právě u státního zástupce jako osoby tzv. kvalifikované. Nejvyšší soud na podkladě takto vyjádřeného právního názoru, s nímž se v dovolání nejvyšší státní zástupce neztotožnil a označil ho za nesprávný z důvodů, které vyložil v podaném dovolání, považuje za nutné nejprve

uvést, že podle § 249 odst. 1, 2 tr. ř. odvolání musí být ve lhůtě uvedené v § 248 tr. ř. nebo v další lhůtě k tomu stanovené předsedou senátu soudu prvního stupně podle § 251 tr. ř. také odůvodněno tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo. O tom musí být oprávněné osoby poučeny. Státní zástupce je povinen v odvolání uvést, zda je podává, byť i zčásti, ve prospěch nebo v neprospěch obviněného.

16. Podle § 251 odst. 1 tr. ř. nesplňuje-li odvolání státního zástupce, odvolání, které podal za obžalovaného jeho obhájce, nebo odvolání, které podal za poškozeného nebo za zúčastněnou osobu jejich zmocněnec, náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., vyzve je předseda senátu, aby vady odstranili ve lhůtě pěti dnů, kterou jim zároveň stanoví, a upozorní je, že jinak bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. ř. Stejně postupuje, pokud takové odvolání podal obžalovaný, který má obhájce, poškozený nebo zúčastněná osoba, kteří mají zmocněnce. Pokud jde o povahu této lhůty, je třeba v souladu s dovolatelem i odvolacím soudem zmínit, že jsou v praxi na to, zda jde o lhůtu propadnou či nikoliv, odlišné názory, neboť podle části judikatury jde o lhůtu stanovenou zákonem, procesní a propadnou, kterou nelze prodloužit [usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 2. 2002, sp. zn. 6 to 1004/2001 (uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 59/2002)]. Podle převažujícího názoru vyplývajícího z pozdější judikatury však takto jednoznačný názor byl modifikován tak, že lhůta pěti dnů stanovená předsedou senátu soudu prvního stupně k odstranění vad obsahových náležitostí odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. není propadná, jak vyslovil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007 (uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2008, seš. 43, pod č. T 1066), a proto je podle něho „ ... možné uvedené vady odstranit i po jejím uplynutí. Má-li odvolací soud v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jímž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, i když se tak stalo po uplynutí stanovené lhůty pěti dnů, nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř.“ Shodně tento názor akceptoval Nejvyšší soud i v dalších svých rozhodnutích, např. v usnesení ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 754/2011 (uveřejněné pod č. 56/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), obdobně i v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. 7 Tdo 347/2010, nebo ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1063/2010, či ze dne 4. 4. 2012, sp. zn. 7 Tdo 158/2012, kde též stanovil, že u § 251 odst. 1 tr. ř. jde o lhůtu, která není propadná. Zejména v posledně uvedeném rozhodnutí konstatoval k důsledkům nesprávného určení lhůty k odstranění vad odvolání, že „byla-li v daném případě výzva k odstranění vad odvolání doručena obhájci obviněného bez řádného stanovení lhůty k tomuto úkonu určené, a obhájce obviněného podal k poštovní přepravě zásilku s řádným odůvodněním odvolání, a s žádostí o navrácení lhůty, přičemž tyto listiny byly soudu doručeny, nebyly splněny procesní podmínky pro odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř., protože vzhledem k vadnému stanovení lhůty k odstranění vad odvolání tato lhůta marně neuplynula. I kdyby byla lhůta stanovena řádně, nebylo by vzhledem k její nikoliv propadné povaze v tomto případě možné odmítnout odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř., pokud měl odvolací soud řádné odvolání již k dispozici v době svého rozhodování, takže ho mohl meritorně projednat a rozhodnout o něm“.

17. Podobně se touto otázkou zabýval i Ústavní soud v nálezu ze dne 3. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04 (uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod pořadovým číslem č. 149/2005), na nějž je jak v přezkoumávaném rozhodnutí, tak v dovolání poukazováno, v němž Ústavní soud kromě jiného zdůraznil ústavně konformní přístup k trestnímu řízení garantující fair proces a ve vztahu k ustanovením § 249 odst. 1, § 251 odst. 1, § 253 odst. 3 a § 254 odst. 1, 2 a 3 tr. ř., a k povaze lhůty u § 251 odst. 1 tr. ř. konstatoval, že „propadný charakter procesní lhůty není obvyklý, a je-li procesní lhůta zákonodárcem zamýšlena jako lhůta propadná, pak se tato zákonodárcova intence projevuje ve výslovném ustanovení zákona, které stanoví, že navrácení lhůty není přípustné (viz např. konstrukce § 265e odst. 4 tr. ř. o dovolání). Ostatně pokud by zákonodárce skutečně konstruoval propadný charakter lhůty u opravného prostředku, jakým je odvolání, tj. u prostředku, jehož existence je chráněna základním právem (čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o

ochraně lidských práv a základních svobod, resp. čl. 14 odst. 5 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech), vyvolávala by taková konstrukce ústavněprávní pochybnosti o příliš restriktivním formálním omezení tohoto základního práva. Zákodárce správně diferencuje co do charakteru lhůt vztahujících se k odvolání z jedné strany a dovolání ze strany druhé. Zatímco totiž dovolání jako opravný prostředek podávaný proti pravomocnému rozhodnutí respektuje při konstrukci lhůty ústavní požadavek právní jistoty a lhůta má skutečně propadný charakter, je třeba při výkladu zákonem stanovené lhůty (jakékoli) vztahující se k odvolání mít stále na paměti účel, který odvolání zcela nezastupitelně plní. V situaci, kdy zdůvodnění odvolání bylo v době rozhodování odvolacího soudu již součástí spisu, také neexistoval jediný rozumný důvod pro odmítnutí odvolání, které by jako nezdůvodněné ztěžovalo, ve smyslu prodloužovalo či znemožňovalo, věcné rozhodnutí o odvolání“.

18. Nejvyšší soud má proto ze všech rozvedených převažujících názorů za překonaný právní názor, který byl vysloven v usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 2. 2002, sp. zn. 6 To 1004/2001, uveřejněném ve Sbírce rozhodnutí trestních pod č. 59/2002, s právní větou „Jednou z náležitostí obsahu odvolání je i jeho odůvodnění ve lhůtách podle § 248, resp. § 251 tr. ř. Je-li odvolání odůvodněno po uplynutí lhůty pěti dnů uvedené v § 251 odst. 1 tr. ř., popř. není-li odůvodněno vůbec, odvolací soud je podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítne. Lhůtu k odstranění vad odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. nelze prodloužit, neboť jde o lhůtu zákonnou a trestní řád na možnost jejího prodloužení nepamatuje.“. Uvedený právní názor, jenž vyznívá zcela kategoricky, byl uvedenou následující soudní praxí Nejvyššího soudu modifikován, a proto je možné ho považovat za dopadající beze zbytku jen na ty případy, u nichž nejsou splněny ze strany odvolatele požadavky výzvy podle § 251 odst. 1 tr. ř. vůbec, anebo je-li odůvodnění odvolání nebo odstranění vad odvolatelem zasláno až v době, kdy již odvolací soud o odvolání rozhodl [tato skutečnost má význam zejména s ohledem na důvodnost dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.]. Pokud jde však o situaci, kdy odvolací soud má v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jímž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, a přesto že se tak stalo po uplynutí stanovené lhůty pěti dnů podle § 251 odst. 1 tr. ř., nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř. Za takových podmínek je třeba respektovat shora uvedenou judikaturu Nejvyššího i Ústavního soudu.

19. Kromě uvedeného je však třeba předeslat, že ustanovení § 251 odst. 1, poslední věta, tr. ř. se týká i „nekvalifikovaných“ osob (obviněného, poškozeného a zúčastněné osoby), jestliže sice obhájce či zmocněnce mají, ale odvolání si podali sami. Pokud Vrchní soud v Praze v přezkoumávané trestní věci uvedený právní názor neakceptoval proto, že jej nelze použít na tzv. osoby „kvalifikované“, za něž je považován státní zástupce, obhájce a zmocněnec, coby osoby práva znalé, jde o výklad, který je v rozporu s účelem odvolání a nutností jeho odůvodnění, a nemá oporu v textu ustanovení § 248 odst. 1, § 249 odst. 1 § 251 odst. 1 tr. ř. Nelze jej dovozovat ani z obsahu jednotlivých rozhodnutí, která se touto problematikou zabývala.

20. Je totiž třeba zdůraznit, že z dikce § 249 odst. 1 tr. ř. vymezujícího obsah odvolání, je zřejmé, že nerozlišuje, jaká osoba odvolání podává, ale stanoví podmínky pro obsah odvolání ve vztahu k jeho odůvodnění pro všechna odvolání shodně (nerozlišuje, kdo je odvolatelem), a to proto, aby „bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo“, což má význam zejména s ohledem na vázanost odvolacího soudu důvody uvedenými v odvolání (viz § 254 odst. 1, 2 tr. ř.), která platí pro všechny odvolatele bez rozdílu, stejně jako i to, že odvolací soud přezkoumává obsahové náležitosti odvolání ve vztahu k tomu, zda odvolání projedná nebo je odmítne k době, kdy o tomto dovolání rozhoduje. Rovněž samotné ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř., o něž se v této věci zásadně jedná, dopadá ve stejném smyslu na všechny osoby, které výslovně vyjmenovává, tedy „státního zástupce“, „obhájce“, „zmocněnec“, a u nich všech, pokud odvolání, jež podali (státní zástupce sám za sebe, obhájce za obviněného a

zmocněnec za poškozeného nebo zúčastněnou osobu) neobsahuje náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., je uloženo předsedovi senátu, aby je vyzval k odstranění vad. Pro ně pro všechny je také určena uvedená pěti denní lhůta. Lze v tomto smyslu souhlasit s tím, že tyto osoby jsou „kvalifikovanými“, ale jen v porovnání s tím, že „nekvalifikovaným“ je obviněný, poškozený, nebo zúčastněná osoba, neboť u nich zákon předpokládá, že nejsou osobami práva znalými, a proto také pro ně (pro případ, že nejsou zastoupeny práva znalou osobou) upravuje zvláštní postup uvedený v § 251 odst. 2 tr. ř. tak, že nemá-li obžalovaný, který podal odvolání nesplňující náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., obhájce, vyzve ho předseda senátu k odstranění vad ve lhůtě osmi dnů a poskytne mu k odstranění vad odvolání potřebné poučení. Nevedlo-li to k nápravě nebo vyžaduje-li to povaha projednávané věci, a obžalovaný si sám obhájce nezvolil, ustanoví mu ho za účelem jen odůvodnění odvolání nebo i obhajování v odvolacím řízení předseda senátu a dále postupuje podle odstavce 1 § 251 tr. ř. U poškozeného a zúčastněné osoby, kteří nemají zmocněnce, postupuje předseda senátu přiměřeně.

21. Uváží-li se v duchu argumentů uvedených v přezkoumávaném usnesení odvolacím soudem obsah zmíněného nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/2004, jednalo se v něm o věc, v níž byl obviněný zastoupen obhájcem, který za něj podával odvolání, ve vztahu k němuž byla adresována výzva ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. Proto výhrady a výklad, který Ústavní soud v tomto rozhodnutí vyslovil, dopadají na osobu „kvalifikovanou“ tzn. práva znalou, což je okolnost, jíž je nutné vykládat shodně jak k obhájci, tak i ke státnímu zástupci. Nelze tudíž akceptovat názor odvolacího soudu, že při výkladu podmínek podle § 251 odst. 1 tr. ř. a při jejich nesplnění ve vztahu k dopadu na postup podle § 253 odst. 3 tr. ř., je z obecných shora vymezených pravidel vyňat jako odvolatel jedině státní zástupce.

22. Stejně by totiž z hlediska „kvalifikované osoby“, muselo být postupováno u obhájce, jenž je osobou obdobně „kvalifikovanou“. Takový výklad by však byl zcela v rozporu s tím, co je shora rozvedeno, neboť výše rozebíraná rozhodnutí Nejvyššího soudu i Ústavního soudu, dopadala právě na případy, kdy byl obviněný zastoupen obhájcem. Pokud lze podle trestního řádu takové odlišení učinit, pak nikoliv v rámci podmínek stanovených v § 251 odst. 1 tr. ř., ale u okolností, na něž dopadá postup podle ustanovení § 251 odst. 2 tr. ř.

23. Nejvyšší soud na základě těchto úvah a závěrů považuje odvolacím soudem vyslovené názory za neopodstatněné a nekorespondující kromě uvedeného ani s principem rovnosti všech před zákonem, který je třeba vykládat ve prospěch obou stran soudního procesu, v němž státní zástupce vystupuje jako orgán veřejné žaloby [srov. § 157 odst. 1 tr. ř. § 4 odst. 1 písm. a) zák. č. [283/1993 Sb.](#), o státním zastupitelství, ve znění dalších změn] a který v trestním řízení plní další úkoly vyplývající z trestního řádu. Mezi ně mimo jiné patří i oprávnění napadnout rozsudek odvoláním pro nepravost kteréhokoliv výroku [viz § 246 odst. 1 písm. a) tr. ř.]. Proto, aby mohl plnit všechny své povinnosti je třeba, aby jeho postavení v řízení před soudem bylo vedenou zásadou rovnosti se stranou obhajoby, jak plyne z principu kontradiktornosti (§ 2 odst. 8 tr. ř.), podle něhož je procesní postavení základních stran v řízení před soudem – na jedné straně státního zástupce a na druhé straně obviněného s obhájcem – zásadně rovné, a to v rovné v právech, nikoliv v povinnostech. Pouze kontradiktorní uspořádání procesu na základě obžalovací zásady umožňuje všestranné objasnění věci, a to jak z hlediska obhajoby, tak i obžaloby. Tento princip je přitom třeba promítnout do celého procesu, nejenom v rámci dokazování (§ 2 odst. 5, 6 tr. ř.), ale i pokud jde o rovné postavení v rámci realizace práva podávat opravné prostředky v rámci zákonem stanovených pravidel. Rozhodně by bylo v rozporu s touto zásadou a výkladem zákonných ustanovení upravujících práva těchto stran některou oproti druhé znevýhodňovat, jak to svým výkladem ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř. u státního zástupce učinil odvolací soud. Obzvláště je tomu v případě řádného opravného prostředku, jakým je odvolání, u něhož je účelem posílení či zvýšení jistoty o tom, že skutek obviněného byl soudem první instance posouzen řádně, a to jak z hlediska dokazování skutkových okolností, tak i z hlediska

právního posouzení, k čemuž musí sloužit i odvolání podané státním zástupcem, které se neomezuje jen na jeho využití v neprospěch, ale i ve prospěch obviněného (viz § 249 odst. 2 tr. ř.).

V. Závěr Nejvyššího soudu

24. Na základě všech rozvedených právních úvah Nejvyšší soud v posuzované trestní věci shledal postup odvolacího soudu nesprávným. Významným je to, že pokud byla státní zástupkyně předsedou senátu soudu prvního stupně podle § 251 odst. 1 tr. ř. vyzvána (výzvu obdržela dne 19. 9. 2016) k doplnění odvolání o jeho odůvodnění, k čemuž jí byla stanovena lhůta pěti dnů (uplynula až 26. 9. 2016), státní zástupkyně ještě během ní (dne 23. 9. 2016) zaslala odůvodněnou omluvu, že v uložené pětidenní lhůtě z důvodů čerpání řádné dovolené nestihne soudu doplnění odvolání doručit a že tak učiní do dne 30. 9. 2016. Odůvodnění odvolání soudu prvního stupně doručila již dne 29. 9. 2016, avšak v té době již předseda senátu soudu prvního stupně i přes její požadavek dne 27. 9. 2016 předložil věc s odvoláním (bez jeho odůvodnění) Vrchnímu soudu v Praze, jemuž bylo odůvodnění odvolání kurýrem doručeno dne 6. 10. 2016 v 9 hodin (viz č. l. 299 spisu). I přes tyto okolnosti, z nichž nelze dovozovat snahy ze strany státního zastupitelství o neopodstatněné prodlužování trestního řízení, když prodleva v zaslání odůvodnění se týkala jen několika dní, ve věci nařídil neveřejné zasedání (z obsahu spisu není patrné kdy) a projednal ho dne 10. 10. 2016. Z protokolu o neveřejném zasedání založeného na č. l. 302 spisu sp. zn. 57 T 19/2015, je zřejmé, že odvolací soud měl odůvodnění odvolání státního zástupce již k dispozici, toto v průběhu neveřejného zasedání přečetl, jakož i konstatoval „podstatný obsah trestního spisu....“. Není tedy pochyb o tom, že s odůvodněním odvolání v době svého rozhodování odvolací soud pracoval. Samotný fakt, že lhůtu k odůvodnění odvolání stanoví zákon, který také připouští odmítnutí nezdůvodněného odvolání, nelze interpretovat u státního zástupce tak, že u jen u něj, jakožto jedné z osob „kvalifikovaných“, tzn. znalých práva, jde o lhůtu propadnou, a že proto se na něj nevztahuje pravidlo plynoucí ze shora rozvedené judikatury, podle kterého „má-li odvolací soud v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jímž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, i když se tak stalo po uplynutí podle § 251 odst. 1 tr. ř. stanovené lhůty pěti dnů, nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř.“ (viz především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007).

25. Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud posoudil dovolání nejvyššího státního zástupce jako důvodné, protože odvolací soud pro závěr o tom, že odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství podané proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 3. 8. 2016, sp. zn. 57 T 19/2015, nesplňovalo náležitosti obsahu odvolání, a proto je bylo nutné podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnout, vycházel z nesprávných právních úvah. Dovoláním napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2016, sp. zn. 2 To 98/2016, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil též další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

26. Na odvolacím soudu, jemuž se věc vrací, bude, aby při respektu k zásadě, že je vázán právním názorem, který vyslovil v tomto svém rozhodnutí Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.) odvolání státního zástupce podané proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 3. 8. 2016, sp. zn. 57 T 19/2015, na základě jeho odůvodnění v současné době založeného na č. l. 299 spisu věcně ve smyslu § 254 tr. ř. přezkoumal a rozhodl o něm.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)